

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens à Juliano Apostata Jmperatore, perducitur vsque ad obitum
Theodosii Augusti: continet annos XXXIV.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 364. Liberii Pap. Annus 13. Ioviani Imp. Annus 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14548

stianorum: quod iidem cuncta, quae passi erant, iidem philosophis accepta ferrent: nam praeter spem omnem, aeternitatemque de ipso concepimus, ipse Imperator Iouianus (vt Ennapius auctor est) non delictis illis honoribus profecti, Maximum praefertim, et Priscum, quos in Perfidem secum duxerat Iulianus, tum Philosophia, tum etiam magia celebres: quae forte ex causa diuinum in se nomen Iouianus haud leuiter concitauit. cuius exemplo admonitus Valens, qui post eum Orientale administrauit Imperium, eiusmodi genus hominum (vt dicemus) grauius infectatus est.

Illud quoque accidit, cum Iouianus Antiochia moraretur, vt templum Traiani, quod Hadrianus et tanquam diuo erexerat, a Iuliano in bibliothecae locum conuersum, idem instigante vxore cremari: id Suidas atque Nicephorus b tradunt. Antiochia autem recessit ante anni praesentis finem: siquidem Kalendis Ianuarii (vt diximus) vna cum filio Varoniano in itinere constitutum, iuratum Constantinopolim, Ancyrae in Galatia ipsum agere contigit, quod Ammianus c testatur. Porro eo tempore, quo Antiochia commoratus est Iouianus, multa (vt idem ait) per continuos dies visae sunt portenta, atque apparere cometae, omnia non nisi lactuosa atque dita pronuntiantia: quae euentus facile demonstrauit.

IESU CHRISTI
Annus 364.

LIBERII PAP. IOVIANI IMP.
Annus 13. Annus 2.

I. ANNO Christi trecentesimo sexagesimo quarto, Iouianus cum iturus Constantinopolim, iplis Kalendis Ianuarii, quibus nouis consulibus annus aperitur, peruenit Ancyram Galatiae, adit consulatum; ascito sibi in collegam filio patruulo, nomine Patris sui Varoniano. Cumque inde profectus tandem peruenisset ad locum Dadaftanam dictum. Est locus (inquit Socrates d) inter Galatiam & Bithyniam in uicinis interiectus, ubi Themistius philosophus cum aliis ordinis Senatorij viris obuiam factus, orationem suam consulari coram illo recitauit, quam quidem postea etiam Constantinopoli recitauit coram populo multitudine. Haec Socrates, qui & superius de eadem oratione verba faciens, haec habet: Imperator vero, qui apud animum suum propofuerat blanditiam & persuasum dissidentium lites dirimere, respondit, se nemini quidem, qualencumque fidem amplectanti molestiam exhibiturum, sed eo praeter ceteros beneuolentia & honore prosecuturum, qui Ecclesiae ad concordiam adducenda auctores se ostenderent. Haecque ab eo ad hunc modum gesta esse, Themistius philosophus, commemorat: nam in ea oratione, qua Consulari inscribitur, quam de eo conscripsit, cum propterea magni ornatus Lanibus, quod potestate cuique pro arbitratu hanc, vel illam religionem professus permissa, assentatorum mores praefur resutasset: quod genus hominum admodum facere perstringens, dixit, nemini obscurum esse, eos non Deum, sed porcipiam coluisse. Naeti iam eandem nos orationem, sed mutilatam magna ex parte, quod illis careat, quae spectabant ad Consulatum, nuper per Imperatorem inritum, sed satis hie ea, quae ad argumentum propofitum spectant. Cum igitur Imperator ad dictum locum peruenisset Dadaftanam, qui Bithyniam diuidit a Galatia, improposito casu nocte exanimatus inuentus est. Haec ex Ammiano, e, qui & subdit: Super cuius obitu dubitantes emerere complerit. Ferunt enim recenti caelestis uisus illi ferre odorem noxiarum nequitiarum, vel extubero capite perisse susceptione prunarum immensa, aut certe ex collusione ciborum auidia cruditate distem. haec ipse. Sunt qui dicant, vt inter alios Suidas f, fungorum, quos conat, veneno perisse.

II. Ceterum ea opinio verior credita est, vt densa prunaru vaporum (ad exicandam enim recens aedificatum parietem, in eius cubiculo incense fuerant collocatae) spiraminum meatibus, oclusis, spiritu intercepto, mortuus sit; quod & saepe Romae nostra aetate audiuimus contigisse.

In hanc sententiam sanctus Hieronymus in epistola ad Heliodorum: Iouianus, inquit, gustatus tantum Imperatoribus bonis, favore prunarum suffocatus est; ostendens omnibus, quid sit humanapotentia. hanc eandem sententiam ex historicis sequitur Sozomenus g. Decessisse vero eum tradit Socrates h decimo tertio Kalendas Martias; quod etiam affirmat Eutropius i. Quamobrem ipsum imperasse oportuit menses tantum septem & dies viginti, nam (vt dictum est superius) quinto Kalendas Iulii Imperator creatus est. Porro cum ex hac vita migravit, annum erat aetatis (suae) aegens trigessimum tertium; quod in primis Ammianus k testatur, cui ad stipulantur Socrates & Eutropius; ex quibus omnibus Victor redarguit, dum ait ad quadragessimum proxime peruenisse annum. Sed & in eo pariter corrigendi sunt omnes, qui ipsum Imperatorem non Iouianum appellat, sed Iouinianum: ex antiquorum enim numerorum inscriptionibus manifesti redarguntur erroris. Fuisse autem Iouianum a Gentilibus ritu patris relictum inter Dios, rescripta succedentium Imperatorum huius anni fidem faciunt, in quibus Diuus Iouianus Consul ponitur.

Ceterum ipse Iouianus decedens nullum sui Imperii reliquit heredem, quod improposita mors de successore cogitare non fuerit: nec quem ex ipsius cognatis eueheret in Imperium exercitus Romanus habebat, nam Varonianus patruulus filius, quem secum Iouianus creauerat Consullem, suscipiendo tanto oneri impar erat, & Varonianus parens iam ante deceperat, vt filium Imperatorem creatum videre non potuerit: Ianuarium vero Praefectum rebus militaribus per Illyricum, eiusdem Iouiani affinem, absentem exercitus para fecit, quod Ammianus l affirmat; qui & mores eius formamque describit.

Cuius quidem intentus adeo inopinatus, si causam ex infenso numine afferre licet (nam diuino arbitrio haec omnia transigi, nemo negat) cum illa praecessisse videtur, quae diximus ex Sardiniano, quod aequae ac Iulianus, Maximum ac Priscum philosophos atque magos coluit, quorum studiis male omnia in Christianos adeo copiose manantem, etiam illud proxime est subsecutum delictum, dum (quod Ammianus tradit) Nilsum cum peruenisset, exortandum Iuliani sepulchrum decreuit, hominis alioqui ne ceptitia quidem sepultura digni. quamobrem paucos post dies e medio sublatus est. Impio enim indigno esse sepulchro, Iulianus Rex sanctissimus docuit: in aedificatione & ornatu sepulchri, probari acta eorum, qui ibi reconditi sunt, sententia Domini n redditur manifestum. Porro Iouiani corpus ex more eratum, missum esse Constantinopolim, vt inter Augustorum reliquias (nempe in aetio basilicae Apostolorum) recondideretur, Ammianus tradit.

Progresso autem exercitu Niceam Bithyniae vsque comitibus habitis, frequentiora suffragia in Valentiniани electionem consenserunt: immo (vt ar Ammiano verbis g) Valentianum, nulla discordante sententia, naminis inspiratione caelestis, electus est, aegens scholam scutariorum secundam, relictaque apud Ancyram, postea scaturus, vt ordinatum est. Et quia nullo remente, hoc e Republ. videbatur, missis, qui eum ocus admonerent, diebus decem nullus Imperij tenuit gubernacula. haec Ammianus. Iam enim olim prodigium quoddam sub Imperatore Constantio Imperium Valentiano praeannunciatum fuisse, Nicephorus pertradit. Auctor est Suidas q, Valentianum creatum fuisse Imperatorem a Sallustio tunc Praefecto Praetorio: cuius virtutes cum praedicat, & Valentiniани Imperij exordium ad iustitiae integritatem bene compositum refert, sic ait: Sallustius Praefectus Praetorio Valentianum designauit Imperatorem, qui cum Imperium suscepisset, edicto propofuit, vt si quis affectus est iniuria, Imperatorem adiret. Verum nemo questus est. Hic Valentianus Praefecto eunuchorum Rhodano, qui Berenicem viduam iniuriis affecerat, militi de illo conquesse iudicem dedit Sallustium: a quo condemnatus Praefectus, cum iudicium illi nihil faceret, ab Imperatore in Hippico crematus est, omnibus Arithmetuchi bonis viduae assignatis. Quo exemplo territi mortales, omni iniuria abstinerunt. haec usque Suidas.

g Soz. l. 6. c. 6.
h Socrat. l. 3. c. 22.
i Eutrop. lib. 10.
k Ammian. lib. 25. c. 6.

III.

lib. 25. c. 6.
l Ammian. IOVIANVS IMP. IN QVIBVS DELIQUIT.

m 2. Par. 14.
n Mat. 23.

IV.
VALENTINIANVS IMP. III. GIVR. O AMMIA. lib. 26.

p Niceph. lib. 11. c. 3.
q Sui. ver. Sallustium.

V.

a Socrus lib. 4. c. 1.

b Valler. in Valentim.

VI.

VALENTINIANVS EX CONFESSORE IMP. CHR. ATIS.

c Proo. 21.

d Ammian. lib. 16. VALENTINIANVS QUODAT MILITES TYMULVANTIS. e Zof. l. 4. VII.

f Ammian. lib. 16. VALENTINIANVS QUODAT MILITES TYMULVANTIS. e Zof. l. 4. VII.

g Socr. l. 4. c. 1.

Sed antequam ad res gestas Valentiniā vltimus progrediamur, de tempore in primis, quo est acclamatus Augustus, dicendum est. Contigit quidem eius creationem quinto Kalendas Martii, Sociates auctor est. eumque Pannoniam Cibele octum tradit, patre Gratiano, non generis nobilitate, sed propria virtute clarissimo: nam ipse ex non milite miles, atque ex infima militiā ad ampliores prouectus ordines (id eius mei itis exigentib.) ad sublimē fastigium gloriæ est elatus. Fuisse autem ipsi ex eo comparatum cognomentum, vt Funarius diceretur, tradit Victor b, quod venalitium funem portanti quinq; milites nequiritur extorquere: eoque mento acsitus in militiam, vsque ad Pæfecturæ Prætorianæ potentiam ascendit: ob cuius apud milites commendationem, Valentiniāno resistenti Imperiū esse collatum, tradit Victor.

At Valentiniānum etſi paternam genus minime illustrem sed didit, sed sua ipsius virtus in militariū functionibus clarum effectit; pietas tamen Christiana, quæ inter alias virtutes in eo fortissimum elucebat, apud Deū & homines plurimum commendauit, & post ipsū Imperatorem impium Iulianum euexit; cui ne pareret, militia exui, & exilio telegari delegit. Qui igitur omnia pietati posthabuit, omnia confectus est munere pietatis: siquidem Christiani milites haud passī sunt, mortuo Christiano Principe, in locum eius Ethnicum subrogari, qui olim idololatra Imperatorē necato, nec aliqueū deorum cultorem eidem suffici conserulerunt. Ex his plane videas (vt hæc iterum rescribemus) malitiæ imbecillitatē. Quippe cum nihil aliud toro sui Imperii tempore conatus sit Iulianus, quam deicere gradu milites Christianos, militiamque ex cultoribus idolorum stabilire, vt impetū robore penes Ethnicos milites collocato, nulla de cætero spes reliqua esset homini Christiano Imperium capessendi, sique ea via apud Gentiles perpetua successione Romanum propagaretur Imperium: tamen cum humana omnia haud humano, sed diuino consilio disponantur, ea omnia, quæ impietas ante texerat fila versutis, mox sunt inſtat acnearum telæ disrupta, adeo vt deorum cultores ab Imperio pectus exclusi fuerint, & Christiani delecti, illi ipsi, quos Iulianus Christiani nominis causa vexarat, in quibus plane illud enituit. Non esse sapientiam, neq; prudentiam, neq; consilium contra Dominū: & quem Deus elegit, frustra ab impijs reprobati. Si quidē simul ac ad exercitiū se contulit Valentiniānus, cū ex morte concionem esset habiturus ad milites, oborto tumultu, eorum salicet, qui indigne ferebant ipsū prouectū ad culmen Imperii, elata tunc ipse prospere dextra (vt ait Ammianus d) plena fiducia, seditiosos ac pettinaces increpans, ex imperato compescuit. Quin etiam subiecit quæstioni quosdam nobiles Iuliani quondam amicos, quorum præſtigis sibi nunc repentiniū morbum immisissum putauit. Testatur id Zofimus e.

Post hæc autem (Ammianus subdit) Valentiniānus Nicomediam timoribus citū ingressus Kalendis Martij Valentem fratrem stabulo suo cum Tribunatu dignitate præfexit. Indeque cum venisset Constantinopolim, multa secum ipse deuoluens, & magnitudinē vrgenti negotiorum iam sese parare considerans, nihil immorandū ratus, quintum Kalendas Aprilis prodiit eundem Valentem in suburbanum, vniuersorum sententis concincentibus (nec enim audebat quisquam resistere) Augustinum pronuncians, decoreque temporis cultus ornatum, & tempora diadematē rediitum in eodē deni vehiculo secum reducit. hæc Ammianus. Reprehendunt nonnulli Valentiniānum, quod in electione collegæ affectui potius priuato germanicatis indulserit, quam vilitati Republicæ Christianæ prospexerit, cum (vt aiunt) Atianum hominem ascierit sibi collegam, qui postea Orientalem Ecclesiam iugi persecutione vexauit. At saluntur hi sine mea sententia: siquidem quem sciebat & expertus fuerat confessorum, & imbutum Catholica fide, consortem assumpsit Imperii. Fidei namq; causa ambos, ne Iuliano Imperatori obtemperarent sacrificanti, balcea deposuisse, auctor est Socrates g. Sed & vsq; ad expeditionem aduersus Gothos paratam, cum Catholicū

perseuerasse, Theodoretus affirmat. Quo autem modo & Catholico: cum castis defecit ad Arianos, suo loco dicturi sumus.

Aflicus igitur ad Imperiū Valens, nequaquam Ariānis fauisset, quos scilicet Catholica fide spectatos, eisdem contulit magistratus: & inter alios Cæsarium fratrem Gregorii Nazianzeni, temporibus Iuliani (vt vidimus) nobilem confessorum, Quæstorem creat. Inter ipsos autem Imperatores Valentiniānum, atq; Valentem fuisse certamen, quoniam Cæsarium sibi magis deuinciret, & cuiusnam ille magis amicus & familiaris diceretur, idem Gregorius i tradit. Cessit tamen Valentiniānus Valenti, quod profecturus ipse in Occidentem, Cappadocem hominem Valenti fratri, cui curam Orientis reſeruit, magis debere existimaret. Porro hoc exordio horum Imperii eum insignitum nobili magistratu Comitatus reru priuatarum, docet rescriptum ad eundem hoc anno datum de conscriptione prædiorum, quæ templis fuissent addicta, his verbis:

Imperator Valentinianus & Valens AA. ad Cæsarium Comitem reru priuatarum.

Vniuersa loca & prædia, quæ nunc in iure templorum sunt, quæque à diuersis Principibus vendita vel donata sunt, restituta, si Patrimonijs, quod priuatum nostrum est, placuit aggregari. Dat. prid. Non. Februarij. Med. Divo Iuliano & Varroniano C. ff. Bene quidem accidit ex diuina dispensatione, vt Cæsarius, qui sub Iuliano, confessionis fidei causa, ab eo discederet, & Christianis Imperatoribus magno honore reuocaretur in aulam, fieretq; idolorum templorum regia potestate æquissimus index & vindex. Si demum vnum eundemque fuisse Cæsarium Gregorii fratrem, & hunc ad quem piessens rescriptum datum inuenitur, sed hoc quidem multipliciter deprauatum inuenitur, ac primū in eius inscriptione vterq; Imperator Valentiniānus & Valens prenotatus habetur, & dies promulgationis cōscribitur pridie Non. Februarij. Nam eo tempore tantum abest, vt Valens fuerit cooptatus in Imperiū à fratre (quod accidisse quinto Kalen. Aprilis, dictum est superius ex Ammiano) vt nec ipse Valentiniānus adhuc creatus esset Imperator, quod contigit circa quintū Kalen. Martij, vigesimo salē die post datū rescriptum. Nec est mirum, vt in annum sequentem illud rescriptum referri possit, cum datum habeatur Coss. Iouiano atq; Varroniano. Sed & cum datum dicatur Mediolani secundum antiquam lectionē, necessario dicendum sit, ipsum tunc scriptum, cum ille Valentiniānus aduenit hoc ipso anno; erratum vero fuisse in rescripto, vt vitio libratiorum loco Sept. scriptū fuerit Febr. Sed & cum datū ipsum rescriptum habeatur ad Cæsariū Comitem reru priuatarū, diuersum hunc à Cæsariū fratre fuisse, possumus intelligere, quem creatū fuisse Quæstorem, non Comitē reru priuatarū, habet Gregorius eius germanus, sed & remansisse in Oriente, in Occidentē vero transisse nunquā, ex eodem possumus intelligere, ac proinde non sub Valentiniāno, sed sub Valente munus Quæstare exercuisse in Oriente. Vt ex his patet duos eodem tempore fuisse Cæsarios, alterum sub Valente in Oriente Quæstorem, in Occidente alterum sub Valentiniāno Comitem reru priuatarū. Legitur quoq; apud Ammianum k & Zofimum l, Cæsarium ab eodem Valente Imp. creatum Constantinopolis Præfectum Vrbis, hoc ipso anno, quo Procopius tyrannidē in Oriente exercere cepit, sed alium hunc puto Cæsarium à germano Gregorinā: ipse in oratione in funere eius habita, tantū testatur, Cæsarium ab Imperatore creatum esse Quæstorem, in eaque muneris functione permansisse vsq; ad obitum, vel saltem vsq; ad annum quintum eiusdem Imperatoris, quo Nicea Bithyniæ, vbi Cæsarius erat, retrahentem collapsa est: nec maiorem aliquem antea functum ipsum esse magistratum, sed ex illo iam (vt ait) ad sublimiorem prouehendum, si vita superest licuisset.

Quisā vero fuerit Imperii Romani status, cū Valentiniānus Imperator creatus est; vt ex his quantū intulerit dāni

h Theod. B. 4. c. 1.

VIII.

i Gregor. Nec. orat. in Iulian. Cæsarius COMES RER. PRI. VATARUM.

k Ammian. lib. 16. l. 2. c. 1.

l Zof. l. 4. c. 1.

m Ammian. lib. 16. c. 1.

n Ammian. lib. 16. c. 1.

IX. STATVS ROMANI IMPERII.

im; ie-

CHRISTI LIBERII
364. PAP. 13.
impertus cetera
non Christianam
pelle in mediū
per vniuersum
etiam quæ
Hæc, vbi, Socrus
pauca inueniuntur.
non profertur
non. Profertur
non. quib; nup
Quam deſer
expeditione
tante. Quibus
li laptearum, & R
profertur reſtit
Confessorum Imp
Cæſare ingreſſo
ſuſſent: in Cruce
ſpem & fiduciam
docet, quæ dext
mine armata in
Valentiniānum

Postquam aut
petij collegialit
tate languet in
tatum (q; videt
ſiſto Valente in
tem; ſicq; fore,
tem. Eſt inodi
abus, eorum qu
Thracia, vna tu
peruenire. Ind
ſar eſt Conſtan
tam ſe conuulſ
auem poſt hæc
Quod plane
Sotomachus et

Ecclesiastici.

impetria temeraria Iuliani, quantumq; salutis per religionem Christianam fuerit consecrata Romana Respublica, possit intelligi: hic primum ex Ammiano rem paucis absoluente in medium adducamus: Hoc, inquit, a tempore, velut per uniuersum orbem Romanum bellum lanentibus bincinis, excita gentes sauisima, limites suis proximis perculabant. Gallias, Rhetiasq; simul Alemanni populabantur. Sarmatae, Pannoniae & Quadi, Roberi, Saxonesq; & Scoti, & Atraciti Britannos erumnis vexante continuis. Anfortiani, Mauricae, aliae gentes Africa solito acris incurrabant. & Thracia diripiabantur praetoriorum globi Gothorum, Persarum Rex manus Armenis inuicabat, &c. haec Ammianus, quibus turpe rerum facie praesentis reposita representat. Quam deformem magis reddidit eiue bellum Procopij prodicione constatu, de quo suo loco proxime acturi sumus. Quibus autem vitiis, amitte tot tantaq; mala superatam, & Romanum Imperium Iuliani impietate prostratum restitutum essent, imperium Christiani iidemq; Confessores Imperatores probe nouerit, nimirum non nisi Cruce erigenda fore; quae Crucis abdicatione collapsa fuissent: in Cruce enim & Christi nomine omnem ipsos spem & fiduciam collocasse, eorumdem causa numismata docent, quae dexteram Principum Cruce & Christi nomine armatam in Labari signo demonstrant, ac primum Valentiniani numismate, quod sic se habet:

Quae sequitur imago numismatis, Valentis est, habens in Labaro Crucem expressam.

Adiecitnus alterius eiusdem Valentis numismatis effigiem, Christi nomen in Labaro exhibentis.

XI. Postquam autem Valentinianus Valerium fratrem in Imperij collegam assumpsit, utrum Orientali, an Occidentali pariter languenti Imperio simul consultum esset, illud opportunum (quod videbatur) remedium excogitauit: nimirum ut relicto Valente in Oriente, ipse sese transferret in Occidentem: sicq; fore, ut tumultuantes vndiq; barbaros epercerent. Eiusmodi itaq; consilio inito, pariter in eis exercitiis, eorumque ductoribus, rebusq; dispositis, percursus Thracias, vna simul in Pannoniam descendentes, Sirmium peruenire. Inde tandem ab inuicem digressi, Valens reuersus est Constantinopolim, Valentinianus vero Mediolanum se contulit. Haec omnia pluribus Ammianus. Quae autem post haec contigerint, suo loco dicemus sumus.

XII. Quod plane memoria dignum hoc in itinere accidisse Sozomenus et tradit, sic se habet: Vbi, inquit, accessit Const-

antinopoli Valentinianus, perq; Thracia Romanam verso iter fecit: Episcopi Hellepontis & Bithyniae, & alij omnes, qui Filium Patri constantianum asserendum putabant, mirum ad eum pro se legatum Hypatianum Heraclae (quod est oppidum Perinthi) Episcopi, oratum, ut sibi de doctrina fidei ritae constituenda in vnum conueniens potestas permitteretur. Qui cum venisset ad Valentinianum, & Episcoporum ei postulata exposuisset: respondit ille: Sibi, qui vniuersi laicorum numererent, non licere eiusmodi negotiis interponere: Et ideo Sacerdotes & Episcopi, inquit quibus haec cura sunt, seorsum per se, vbiuinq; ipsi libitum fuerit, in vnum conueniant. Quo responso ad legatum Hypatianum dato, Lampfaci Concilium cogit. Haec Sozomenus. Verum Lampfacenum Concilium anno sequenti sub primo amborum Imperatorum Consularu getum esse, Sozrates f. tradit: qui & istud ipsum tempus eiusdem Concilij ea quoq; Chronographia certius reddidit, dum celebratum ait anno septimo post Concilij Seledenciae habitum; est n. is sequens annus. Quo de eadē Synodo pluribus agendum erit. Ex hoc itaq; elucidato certotempore Lampfaceni conuentus anni sequentis, Sozomenus g. et oratoris agit, dum ait, eo itinere, quo Valens fuerat comitatus Valentinianum proficiscentem in Italia, ipsi Constantinopolim redeuntiu occurrisset apud Heraclae Legatos missos e Concilio Lampfaceno, affertes illi eiusdem Synodi Acta. Sed & hallucinatur idem Sozomenus dum post Concilium Lampfacenum Procopij obortam esse tyrannidem tradit: quem hoc anno inuasisse Imperium liquet.

Fuit hic quidem natione Cilix, propinquus genere Iuliano Imp. cui a Iuliano cura delegata fuit detetendi caudaveris eiusdem e Petride vsque Tartum ad locum sepulchri: qui postquam in prelo percoluit cognato suo, dicebat: nec vilis est (vicit Ammianus) perquisitus studio ingenti, nisi multo postea, cum Constantinopoli apparuit subito purpuratus, quod cogit hoc ipso anno aut finali tempore, v. g. ex eodē auctore colligitur, dicit & rei gestae nunciu esse perlatum ad Valentinianum aduentantem Parthis prope Kalendas Nouembriis, confirmatur id ipsum, dum idem auctor subdit de Valente, aetatis iam elapsis calidibus, nunciu de ea te accepisse, cum esset Caesarea Cappadociae. Hic n. ob propinquitatem Iuliani, quem sine liberis esse sciebat, adhuc viuentem ipso, ac Imperium anhelabat. quo occiso, in ebrescente amore, eiusdem Iuliani fuisse vltimam voluntate, vt in Imperium sibi substitueretur Procopius, istud ipsum audiuis expetebat. Quamobrem noui Augusti vitans inuidiam, longius recedens, ad dictam tempus vsque delituit: atq; opportunam nactus Valens absentia, coacto illo progredi ob tumultus Gothicos in Cappadociam, sese pauens licet dubiusq; infudit in Vitem; vbi a paucis admodum primo, inde vero a vili plebe acclamatus est velut in scentis ludis Augustus, nemine resistentē. Sed eiusmodi leuitas paulatim aucta vitiis, in metuendam tyrannidem creuit, adeoque in arcum postea Valentem constrinxit, vt abijcere purpuram, ac quatuor evadere aliquando decreuerit; fecissetque, nisi fuisset a comitibus impeditus. Habet haec omnia pluribus Ammianus. Adiectus autē primam omnium fuisse Procopium ab Eugenio eunucho consilio & opibus, auctor est Zosimus f.

Extat oratio Themistij clarissimi Philosophi & oratoris, dicta Valenti post debellatum Procopium, nona ordine, nunc primam Latinitate reddita a R. D. Sextilio Episcopo Alexano, habita collatione cum quatuor Vaticanis Bibliothecae exemplaribus, licet admodum deprauatis: est ipsa apud me nondum edita. Quod enim prudens Philosophus odoratus esset sententia hominis, quae postea pluribus exemplis innotuit; totus in eo versatus est a gumero, vt commeter inter alias virtutes potissimum in Imperatore clementiam; & ad eam rem illi persuadendam innumeris propemodum e diuersis locis petitis vsus sit rationibus atq; auctoritatibus: quod vero e diuinis Scripturis, licet aliis fucatum coloribus, mutatus esse videtur exemplū, vt vendicemus nostra, hic reddendum putauimus: ait enim, Ego aliquando sub audiuissimū pūcturas id ipsum representantes, nempe, Regis mentem in palma Dei repositam. Et periculum

animadvertere oportet, quantum sit ei, qui in altissimam a Deo alienam prorsum, cadere ex manu conservante, &c. Quis non sentiat Alyricos, quibuscum Hebraei affueverunt, e Salomone Proverbiis eam accepisse, quam pictura quoque putauerunt decorandam esse sententiam, ubi ait a: Cor Regii in manu Dei, quaevisque voluerit, inclinabit illud. De his autem, qui Procopium secuti essent, haec eadem oratione Themitius: Non n. aequali poena dignos putasti eos, qui ab initio solentem consulerant, & eos, qui ab armis abduci sunt, & his, qui se submiserunt illi, qui iam vincere videbatur: sed alios condemnasti, alios reprehendisti, cum alii vero vna doluisset, &c. At inter haec & Perfici motus & Gothorum progressio haud mediocrem timorem incutiebat.

Ceterum quod ad expeditionem Gothicam pertinet: quoniam eodem ferme tempore Valens Perfici tumultus timore percussus Antiochiam cogitabat: ad coercendos insurgentes Gothos, attingentes colossima Thraciarum (inquit Ammianus h) sufficiens equitum adiumentum & pedum muti infestis ad loca, in quibus barbarici timebantur incursum, cum ipse festinans in Syriam, in Bithyniam primo, indeque proleptus in Cappadociam, iamque egressus Caesarea, Antiochiam versus, ipso autumni tempore, de tyrannide Procopij Constantinopoli excitata, per Sophronium Notarium didicit: quando ille consularum Imperio, posthabita Syria, abijt in Galatiam. Quae autem hoc anno per Procopium aduersus Valentem feliciter gesta sunt, & sequenti maioribus viribus acta est, idem auctor profectus est pluribus usque ad annum post sequentem, quo tyrannus tandem prodicione exinctus est, ut suo loco dicemus. Ex his quoque & illi extare conuincuntur, qui proscritionem Episcoporum per Valentem factam, eiusque accessum Antiochiam, hoc ipso vel sequenti anno recenserunt, quibus nullum profectus fuit Valentem ab infectione Procopij. Plane accidit, ut cum res gestae temporibus suis minus accurate reddantur, quantumlibet verae atque exploratae videri possint, ambiguae tamen ex ipsa sui confusione fiant. Nos igitur ex quilitate temporum ratione, cuncta, quae sub Valente in Oriente sunt facta, inferius explicaturi sumus.

XVI.

Hoc item ipso anno, quo tempore, quo Procopius inuasit Imperium. Maximus Philo sophus Ephesus, ille qui Iuliano adhuc adolefcente iuliano impetrat, & ad obitum usque, eodem veneno nutruerat, e cuius fonte omnem in Ecclesiam sub Iuliano persecutionem deriuasse creditum est: iulius Valentis Imperatoris merita persona damnatur, sed a Clearcho Asie Proconfuli Valentis per necessarium ex imperato liberatur. Rem gestam Eunapius Sardinus d. eiusmodi narratione prosequitur: Inde Valentinianus, & Valens eius frater, verum potius sunt. Quo tempore Maximus & Priscus simul in custodia abripuntur, diuersa longae, alia acriter vocatone, quam cum a Iuliano fuerant accersiti: illa enim erat theatralis quaedam animatio, & ad amplios honores facere praeferebat: sed in secunda hac periculum prima facie, pedum spes aliqua boni ostendebatur, sed, adeo magna & insigni cuiusdam ignominia terror oculis offundebat. Porro Priscus nihil passus mali, & publico testimonio vir bonus declaratus, in Graciam redijt, quo tempore huius commentarij scriptor ad huc puer in puertate iunime constitutus literis eruditatur.

XVII.

Maximus vero, cum & publice in theatris, & privatim apud Imperatorem traduceretur validis clamoribus a populo, admirationi etiam sic erat, quod tantis exco anno perferret arumnas atque incommoda: gravissimos interim illi cruciatus admonerunt, tantum irrogantes multatione pecuniaria, cuiusmodi summam homo Philo sophus deditur nunquam audisset potuit: suspicabantur namque illum cunctorum spes & fortunam obtinere. Sed mutata sententia postertus, ex qua multa ei fuit imposita, dimissas, in Asiam, ut pecuniam, in quam damnatus fuit, dissolueret. Quanta vero sit passus, tragicae modum excolet: neque tenere inueniens aliquem voce bona, & alieno malis gaudentem, qui tanti viri miserias & incoerentia verbis explicare possit. Nam schaphisimus, suppositum Perfi vstitutum, praetormentis hunc illatu paruum fuerit. Taceo mulieria & prociaca tortorum lullibria, domo excoquisitu penitus corpus disseiunt, & vxor primariae familia, qua praesens erat, maritus sortem miseratur. Cuiusmodi supplicio nullus esset, eaq.

incrementum augerent, oratit vxorem, ut medicatum sibi potonem emerit, qua porrecta a malis eriperetur. Ea vero emitt, secumque altatam cum ille posceret, libere praecipat: quam mox exanimatam necessarij & genoc praesenti sequitur afficiunt: sed Maximus libere super sedit, haec ipse, at quomodo liberatus fuerit, ista subdit:

Hic mihi omni eloquentia, & quicquid laudam natio poterat canere possit, inferior fuerit factis Clearchi. Is fuit e Theoprotu oriundus, opulente genere, illustri & secunda fama: qui mutatus iam rebus, Valentiniano ad Occidentis Imperium translato, & Valente extremis inuoluto periculo, nec de Imperio iam, sed de capite & vita periclitante (nam Procopius rebellans cum innumeris copijs vniuersis, vires illius ita carpebat, ut ad praedones descendere eum compulerit) totitunc Asia cum Imperio profuit, & in fectus: Ea tempestate natus Asiam (nam & morigeram Clearchus, inuenit ibi Maximum quae huiusmodi aduocem, & in equo loco distanti. Postulat hic locum, ut diuinem facinus eloquat (supradem inexpectatus rei successu uore summo aly nemini accepto serendum est, qua Deo.) Nam satellites ille omnes, qui in defecto aly dicit, vixi tormenti adhibiti fuerant, maiori vi fugam capere cogit, Maximum vniuersis excoluit, corpus coramit rescindendi suae illam mensa aduocem, &c. Si igitur opera Clearchi liberatus est Maximus; qui tamen postea (ut suo loco dicetur) magis iterum iudicio postulat, dato capite meritas luit poenalis ceteri Eunapius & ipse Ethnicus Ethnici ex culat facinus, praedictet; virtutes. At non Valens tantum, sed & Valentinianus (inquit Zolimus e) Maximo Philo sopho succedebat, criminatiois consilium memior, qua ille Iuliano temporibus aduersus ipsum Valentinianum struxerat, quasi propter religionem Christianam ille sacros in vris impie deliquisset. additque eodem Imperatores infestos fuisse ijs, quos scissent fuisse Iuliano cariores. Idem quidem de Orbasio Philo sopho ac medico Iuliani, ceteri, qui supra, tradit Eunapius, fuisse proscritum, atque ad barbaros exulatum mandatum: sed cum apud eos medicare artis studio summam sibi conciliasset gratiam, fuisse ab iisdem Imperatoribus postliminio restitutum affirmat.

Porro sicut Iuliani inagos Christiani recentes Imperatores exagitant, ita & idololatrias pariter infectati sunt; scripta aduersus eos eiusmodi lege ad Secundum Praefectum Praetorio f.

Ne qui deinceps in vris temporibus, aut nefarias praes, aut magicos apparatus, aut sacrificia fustia celebrare conetur: Detestum atque conuictum competentis animaduersione maclare, preemi auctoritate censuram. Dat. V. Id. Sept. Diuo Iouiano & Varroniano Coss. Huius plane legis meminisse videtur Zolimus, quam in Gracia Praetextati Procof. precibus uentis apud Imp. Valentinianum fuisse abrogatam, tradit his verbis g: Et quia legum quoque promulgationes insinere decreuerat, exorsus ab ipso lare (quod aiunt) nocturna sacra fieri prohibuit, qua lege exerceere volebat ea, quae seclerata designauerat. Sed cum Praetextatus, quo pro Consule Graciam aduocem abbat, vix omni virtute praesentis, hanc legem diceret vram inuocandam & acerbam Graeci parturam, si futurum esset, ut mysteria sanctissima, quae genus humanum continent, prohiberentur: per age car, ut legi sua cessante permittit, ita tamen, ut omnia secundum patrias consuetudines, quales ab initio fuissent, persisterent. haec Zolimus de Praetextato, quem vehementissimum fuisse Gentilitiae superstitionis defensore ex multis constat, de quibus suis locis dicturi sumus.

Ceterum inter alia nocturna Gentilium sacra, ritus ille erat, cuius S. Augulstinus h his verbis meminit: An non sacrificauit, qui imagine idolorum per noctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentissime stellanit? Sacrificauit presus, sacrificauit, &c. Porro Valentinianum Augulstum hoc fuit Imperij exordio dedisse legem, ut quisque quam vellet religionem coletet, idem ipse in alio a se postea dato scripto testatur i. Haec enim idolorum cultura, quam altas sub Iuliano radices fixisse sciebat, actuum sibi videbatur posse conelli.

Cursum vero quos arcuisset Iulianus a docendo Christianos profectores; idem Imperatores Valentinianus & Valens, sancita lege, honorifice reuocant, sic referentes hoc anno ad Mamertinum Praefectum Praetorio e.

Prout, 21.

Ammian. lib 26.

Sozom. l. 6. c. 13.

Eunap. xvi. Philo soph. MAXIMVS PHILOSOPHVS DIXA P. 117.

MAXIMI PHILOSOPHI CRYCIATVS.

XVIII.

Clearchvs Proconsvl liberat Maximvm

Zof. li. 4.

XIX.

L. 7. de malis. Theod. LXXXADVERVS NOCTVNAS SACRA

Zof. li. 4.

PR. RTIX. TATVS IDO. LOZATVLS. DISTINGO.

XX.

L. Aug. de tempore Barb. c. 4.

L. 6. de malis. Theod. PROFESSORES CHRISTIANI RESTITVTI.

kl. 6. de mal. c. 1. Theod.

Si quis

CHRISTI LIBERII VALENTIS IMP. I. PAP. 13. VALENTIS 364. LIBERII CHRISTI 364. IES LIBERII ANNO... A No o Ch... Quibus Coloni... no post Concl... balium. Lan... liberati est. Po... finitilla tui, v... propolitano Co... Arianorum de... cheoniam ino... in re illud peti... nem, atque cete... cilio a Catholici... angustissimam... quido coctat a Se... que hic Amanos... similitudinem... essent aliteres... tri angustissimam... animum subitan... consubstantiam... phosibus fape... igitur hi hostes... nam substantia... que illorum esse... demonstratum... no atq; alii p... mm esse Con... no esse peract... Ceterum re... consentium, p... lad in primis, eognita atque g... O. hiodosia, p... pte libello An... est operibus vt... dicitur, respone... fissionem in... locis dicitur f... natus consubst... flantopoli, in Z... et paulo post... vi conuincit... heno Bullian... auctore delerant... huiusmodi illu... in Nicaea Th... in duo locos au... hi, vi aut vna... ferunt, & praes... nimio consubst... recurre, Basilii... Actamen qu... ille Semianian... impugnant, &... Caesariano p... de causis, tan qu... possunt ad Lam... & eiusfectores... cense, retinuit... vni, vt Bullian... no degenere in... Sobalium fo...

Si quis et dicens adolefcentis vita pariter et fecundia idoneus erit: vel novum instituit auditorium, vel repetat intermissam. Dat. 1. 1. Id. * Len. Divo Iuliano & Varroniano Cos.

IESU CHRISTI ANNUS 365.

LIBERII PAP. VALENTINIANI ANNO 14. VALENTIS IMP. 2.

I. ANNO Christi trecentesimo sexagesimo quinto Valentianus & Valens Augusti creati sunt Consules. Quibus Consulibus (inquit Socrates a septimo scilicet anno post Concilium Seleucia sub Constantino Imperatore habitum, Lampiaci civitatis in Helleponto Concilium celebratum est. Porro huius celebrande Synodi causa potissima illa fuit, ut hodie blasphemias editas in Constantinopolitano Concilio ab Eudoxio, Acacio, & alijs Arianorum deterritis, penitus abolerent, fidemq; Antiochenam novissimam Seleucia cognitam stabilirent. Quia in re illud primum animadvertendum est, errat Sozomenum, atque ceteros omnes, qui putantur eiusmodi Concilio a Catholicis, qui fidem Nicenam confessionis, nempe consubstantialitate Filij Dei trinitati, habitum esse, quod liquido constat a Semitarianis esse coactum; ab illis scilicet, qui sic Arianos oppugnant negantes Filij Dei cum Patre similitudinem atq; substantialitatem, ut tamen nequaquam essent assertores Nicenae confessionis, qua idem Filius Patris consubstantialis asseritur. Cur autem qui predicarent divinam substantiam in Filio, non eque eundem dicerent consubstantialem & quinam in his lateret haereticus error, pluribus superiore tomo, atq; sepius dictum est. Quod igitur hi hostes viderentur Arianorum negantium divinam substantiam atq; similitudinem Filij, nisi sunt respectu illorum esse Catholicos, ut ex Hilario suo loco superius demonstravimus: inde errandi occasio data est Sozomeno atq; alijs pluribus, ut dicerent; a Catholicis celebratum esse Concilium, quod certo constabat adversus Arianos esse peccatum.

II. Ceterum te vera ab haereticis eiusmodi habitum esse conuentum, plura sunt, quae id manifeste declarant: ut illud in primis, quod nequaquam in eo Nicenae confessio cognita atque probata fuit, ut par erat peragere in Synodo Orthodoxorum, prout in alijs omnibus factum vidimus; sed professio Antiochena tantum h. quae Catholici (ut dictum est superius) ut imperfectam, & quae haberet fraudem inclusam, respulerunt. Basilium praeterea Lampiacenam confessionem inter eas adnumerat, quae ab haereticis diversis in locis edita sunt; ut cum ait: Nunquam ad veram renovationem confingimus; sedes apud nos non aliam Seleucia, alia Constantinopoli, in Zela alia, & in Lampiaco alia & alia Romae. quae (ut paulo post dicemus) ab iisdem edita est co. a Libano, ut communicationem Catholicam auerterent. Et alibi idem Basilius dicit: Quoties, inquit, fidem exponendo nos arum? Ancira dederunt aliam; Seleucia aliam, aliam Constantinopoli, divulgatis illam, & aliam in Lampiaco posita, & quam dixerunt in Nicaea Thracia, & iam aliam in Cyzico, de qua est reliqua sententia hoc tamen aucto quod silentio omisso. Consubstantialis confessio, & cetera de eius similitudinem quamdam essentia circumferunt: & praeterea blasphemias contra Spiritum sanctum cum Eumonio confiterentur. haec de his, qui Lampiaci & alibi conuenerunt, Basilius.

III. Attamen quod cogende huiusmodi Synodi non erat ille Semitarianorum scopus, ut fidem Nicenam Catholicam impugnarent, sed ut (quod dictum est) execratione edita Constantinopoli portento iam illam fidei formulam: haec de causa, tanquam actui negotium Catholice fidei, quos possent ad Lampiacenam conuentum aduersus Eudoxium & eius sectatores, conuocare conati sunt, imo & ad eos accersere, etiam si non essent Episcopi, sed insignis nominis viri, ut Basilium Magnum adhuc inter monachos in Ponto degentem, testatur enim id ipse de se ad Eustathium Sebastenium scribens: erat hic omnium ferme antequanus,

qui Lampiaci conuenerunt) Me Lampiacum, inquit, & cum pluribus compressura Episcopi aduersus. Nonne de fide erant sermones nostri? Nonne pro omni id temporis disputanti mihi contra haeresim praesto erant Actuarii? Nonne mecum erant toto illo tempore germansissimi tui discipuli? Cum sciam contubernia missorem, magis, cum illis in precationibus pernoctarem, absque illa contentione assidue dicens & audiens, quae ad Deum peritendit; an non evidentes illic animi cogitationes, mecum notas & admodum exlibuit? haec tamen Basilus ad sui defensionem, quod ad hunc monachus ab haereticis infamaretur, sed de his inferius pluribus.

IV. Quot autem Episcopi conuenerint Lampiaci, nusquam exprellum memini me reperisse. Ceterum quod ingruentem bella ciuilia, haud adeo frequentem fuisse conuentum, possumus existimare, quod & illud quoque demoritur a e videtur, dum non vno tantum in loco eiusdem factionis Episcopis in vna Synodo coite concelliam fuisse, sed diuersis in locis ab iisdem sunt eadem editata, ut proxime dictum iam fuit. Quid vero in Lampiaceno Concilio actum sit, Sozomenus docet his verbis: Lampiaci Concilium coegit: atque vbi ad bimestre spacium de rebus fidei deliberatum est; tandem decernunt, Acta Constantinopoli, opera ac studio Eudoxij & Acacij cum suis sanctis, abroganda esse: deinde formulam fidei, quam velut ab Episcopis Occidentibus editam exsolendam protulerant, quosdam ad eadem subscribendum impulerunt. scilicet promisso, quod opinionem eorum, qui Filium Patris dissimilem praedicant, penitus reuerterent: cui promisso nequaquam steterunt; Tum doctrinam illam ratari fore, quae Filium Patris substantia similem asserit: nam ad aditionem huius verbi, Similiter ad planam personarum distinctionem necessariam esse. Porro formulam fidei in consecratione Ecclesiae Antiochena editam, & Seleucia omnia Episcoporum consensu confirmatam in omnibus Ecclesijs tenendam. Quis etiam, ut qui ab his, qui Filium Patris dissimilem asserunt, abdicati essent, suas ipsorum sedes, vixitote Ecclesiae per nefas ecclesiae, denno receperunt. Quod si quis eos infirmare vellet; pari periculo obnoxium fore: Iudeos, constituti Episcopos tum illis gentis Orthodoxos, tum alios, qui ex finitimus proximis ad eam ipsam conuenient Ecclesiam, in qua testes sunt verum a singulis in vita gestarum, haec fuisse in Synodo decreta, Sozomenus attulit. eadem quoque Societas, & paucis his: Lampiaci in vnam conuenerunt, ubi simul ac fidei formulam Antiochena olim editam deinceps iam confirmaverunt: (vident etiam Seleucia dudum subscripsissent) illam, quae Arimam tanquam ab Episcopis, quos conuenerunt de religione habebant opinionem, expressit fuit anathemate condemnari. Rursus, contra Arianum & Eudoxium, ut petere ad dicatos, eulere sententiam.

V. Quae (inquit Sozomenus h) cum decreta sunt, & Iudexiano non vni assensum solum, verum etiam locum illo dedissent punitionis; sed, tamen minime obtemperarent: decreta omnibus vbi, Ecclesia significarunt. At quoniam suscipiebantur (vix erat certe verisimile) Eudoxium aulam Imperatoris ad sui partibus fauendum induciturum, atque ipsi calumniam intentaturum, statuerunt conuocatum praesertim, & Acta Lampiaceni Concilij Imperatori indicere: quod & fecerunt. Errat tamen (ut dictum est) auctor, cum subdit, Legatos Synodi ad Valentem missos ei occurrisse, cum relicto farre rediret Constantinopolim; nam ea praeterito anno contigerunt, haec autem praesenti, tempore belli excitati inter Procopium & ipsam Valentem. Consultus itaque Socrates de Eudoxio ait: Hi rebus, Lampiaci scilicet, in Synodo statutus Eudoxio Constantinopoli Episcopo nullo modo resistere potuit: nam bellum, quod a populo, dicit Procopio, iam conuocatum erat, impedimento fuit, quo manus se de illis videretur. Quare per Eusebium Cyzici Episcopum (erat hic Eudoxio & Acacio aduersarius) vna cum suis tum superiores partes adeptus, ad aliquod tempus spacium dogma illud, quod a Macedonio eius auctore nomen inuenit, quodq; tunc paulo ante in Concilio Lampiaceno multo evidenter non omni in patefactam fuit, propugnauit. Istud Concilium causam quidem fuisse arduam, ut Nelsfontus (est enim Lampiaco in angusto Helleponti situ posita) tamen a Macedonianorum frequentia abundaret. Hoc quidem Concilium talem habuit exitum, hucusque imple: ex quo sane & illud redditur exploratum, praeter confessionem Antiochenam ibi professam, additam ibidem fuisse ab iisdem Semitarianis Spiritus sancti Diuini-

186

IV.

QVID A-CTVM IN SYNODO LAMPACIENAE. f. Sozom. l. 6. 177.

g. Sozom. l. 6. 177.

V. Sozom. l. 6. 177. DAMNATVR IVDOXIVS CYMELIVS.

Sozom. ubi sup. l. 4.

MACEDO- NIVS VBI REBIVS VA. RECLIT

2. Ser. 14. 64. CONCILII LAMPACIENVM.

CONCILII LAMPACIENVM CILIBRATVM AB HAERETICIS. 2. Ser. 14. 64. c. 1. 77.

d. 1. 77.

CATHOLICI VOCAVI AD CONC. LAMPACIENVM.